

Sygn. akt **III AUa 233/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marta Sawińska

Sędziowie: SSA Marek Borkiewicz

SSA Wiesława Stachowiak /spr./

Protokolant: st.sekr.sąd. Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 12 listopada 2015 r. w Poznaniu

sprawy (...) **sp. z o.o. z siedzibą w P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

przy udziale zainteresowanego R. J. (1)

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 5 listopada 2014 r. sygn. akt VIII U 3771/13

1. oddała apelację;
2. zasądza od odwołującej spółki na rzecz pozwanego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Wiesława Stachowiak	SSA Marta Sawińska	SSA Marek Borkiewicz
-------------------------	--------------------	----------------------

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. decyzją z 9 sierpnia 2013, nr (...), znak (...), działając na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych i art. 81 ust. 1, ust. 5 i ust. 6 ustawy z 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, określił wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek: (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. dla R. J. (1).

Organ rentowy uzasadniając decyzję wskazał, że płatnik składek dokonał na rzecz w/w osoby wypłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w sposób niezgodny z ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Szczegółowo określone w decyzji świadczenia powinny zostać włączone do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne.

Płatnik składek (...) sp. z o.o. w P. złożył odwołanie od decyzji, wnosząc o jej zmianę w całości i orzeczenie, że ubezpieczony nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu jako pracownik płatnika z tytułu świadczeń finansowanych z zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, nadto o zwrot kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Odwołująca spółka zarzuciła m.in. naruszenie przepisów:

- art. 4 ust. 9 w zw. z art. 18 ust 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 8 ust. 3 oraz 12a ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, podnosząc brak kompetencji organu rentowego w zakresie kwestionowania kryterium socjalnego,
- art. 189 oraz 189¹ k.p.c. poprzez ustalenie przez ZUS nowej treści łączącego pracownika z pracodawcą stosunku prawnego,
- art. 8 k.c. w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz w zw. z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, poprzez niewskazanie dowodów potwierdzających, że wydane przez płatnika ubezpieczonej bony towarowe w okresie wzmożonych zakupów związanych z przygotowaniem świąt nie mają charakteru socjalnego.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z 5 listopada 2014 roku w sprawie VIII U. 3771/13:

w pkt 1 zmienił zaskarżoną decyzję w części, nie doliczając do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia: emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne R. J. (1) z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.:

- kwoty 177,60 zł. we wrześniu 2010 roku,
- kwoty 214,60 zł. we wrześniu 2011 roku,
- kwoty 247,74 we wrześniu 2012 roku.

w pkt 2 pozostałym zakresie oddalił odwołanie oraz w pkt 3 zniósł wzajemnie koszty procesu pomiędzy stronami.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W obowiązującym u odwołującej od 1 czerwca 2006 roku regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w § 5 postanowiono, iż przyznawanie usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionego do korzystania z Funduszu. Podstawę do przyznania świadczeń stanowi dochód netto przypadający na osobę w rodzinie wykazany w oświadczeniu pracownika. Przyznanie dofinansowania z Funduszu dla osób uprawnionych może być również uzależnione od stażu pracownika u pracodawcy oraz od kolejności złożenia wniosku. Decyzje przyznające pracownikom świadczenia z ZFŚS podejmowane są po uzgodnieniu z członkami komisji socjalnej.

Zgodnie z § 3 regulaminu, środki Funduszu przeznacza się na finansowanie imprez okolicznościowych, pomoc rzeczową i pieniężną dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej lub materialnej (wypadki losowe), świadczenia rzeczowe i pieniężne z okazji świąt, uroczystości, jubileusze oraz na akcje socjalne na rzecz pracowników.

Osobami uprawnionymi do korzystania ze środków Funduszu, na podstawie § 4 regulaminu są pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę niezależnie od rodzaju umowy o pracę, w tym przebywający na urloпах wychowawczych, członkowie ich rodzin: współmałżonkowie, dzieci własne, przysposobione do 18 lat, pozostające na utrzymaniu osoby uprawnionej, a jeżeli kształcą się w szkole - do czasu ukończenia nauk, członkowie rodzin po zmarłych pracownikach - jeżeli byli na ich utrzymaniu.

W latach 2010 - 2012 pracownicy odwołującej otrzymali świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Świadczenia te obejmowały między innymi bony towarowe oraz wypłaty z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia, finansowanie usługi medycznej i szczepionki przeciwko grypie, finansowanie imprez okolicznościowych.

Świadczenia w postaci bonów towarowych oraz wypłaty z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia, były przyznawane uprawnionym przez odwołującą bez ustalenia ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Wysokość świadczeń na rzecz pracowników określana była wyłącznie przy uwzględnieniu zajmowanego przez nich stanowiska i stażu pracy w spółce. Pracownicy zostali podzieleni na dwie grupy: pracowników zarządzających (dyrektorów) oraz pozostałych pracowników. Pierwsza grupa była uprawniona do niższych świadczeń.

W protokole z posiedzenia komisji socjalnej z 1 marca 2010 roku określono, że wszyscy pracownicy (...) sp. z o.o. otrzymają z okazji Świąt Wielkiejnocy bony S. w wartości:

- dyrektorzy - 200 zł.,
- pozostali pracownicy - 300 zł.,
- pracownicy zatrudnieni od 1 marca 2009 roku do 31 marca 2010 roku - 100 zł.

W protokole z posiedzenia komisji socjalnej z 10 grudnia 2010 roku określono, że wszyscy pracownicy (...) sp. z o.o. otrzymają z okazji Świąt Bożego Narodzenia wypłatę pieniędzy z funduszu socjalnego w wysokości:

- dyrektorzy - 280 zł.,
- pozostali pracownicy zatrudnieni najpóźniej do 30 listopada 2010 roku i będący pracownikami w dniu posiedzenia komisji - 380 zł.,
- pracownicy zatrudnieni w grudniu 2010 roku - 100 zł.

W protokole z posiedzenia komisji socjalnej z 28 marca 2011 roku określono, że wszyscy pracownicy (...) sp. z o.o. otrzymają z okazji Świąt Wielkanocnych bony towarowe S. w wysokości:

- dyrektorzy - 200 zł.,
- pozostali pracownicy zatrudnieni najpóźniej do 30 listopada 2011 roku i nie będący w okresie wypowiedzenia - 380 zł.,
- pracownicy zatrudnieni w okresie od 1 do 22 kwietnia 2011 roku - 100 zł.

W protokole z posiedzenia komisji socjalnej z 9 grudnia 2011 roku określono, że wszyscy pracownicy (...) sp. z o.o. otrzymają z okazji Świąt Wielkanocnych wypłatę pieniędzy z funduszu socjalnego w wysokości:

- dyrektorzy - 280 zł.,
- pozostali pracownicy zatrudnieni najpóźniej do 30 listopada 2011 roku i będący pracownikami w dniu posiedzenia komisji - 380 zł.,
- pracownicy zatrudnieni w grudniu 2011 roku (do 23 grudnia włącznie) - 100 zł.

W protokole z posiedzenia komisji socjalnej z 26 marca 2012 roku określono, że wszyscy pracownicy (...) sp. z o.o. otrzymają z okazji Ś. Wielkanocnych wypłatę pieniędzy z funduszu socjalnego w wysokości:

- dyrektorzy - 200 zł.,
- pozostali pracownicy będący pracownikami w dniu 8 kwietnia 2012 roku - 300 zł.

W protokole z posiedzenia komisji socjalnej z 12 grudnia 2012 roku określono, że wszyscy pracownicy (...) sp. z o.o. otrzymają z okazji Świąt Bożego Narodzenia wypłatę pieniędzy z funduszu socjalnego w wysokości:

- dyrektorzy - 280 zł.,
- pozostali pracownicy zatrudnieni najpóźniej do 30 listopada 2012 roku i będący pracownikami w dniu posiedzenia komisji (z wyłączeniem osób znajdujących się w okresie wypowiedzenia) - 380 zł.,
- pracownicy zatrudnieni w grudniu 2012 roku (do 23 grudnia włącznie) - 100 zł.

Tym samym, przy ustalaniu wysokości świadczeń finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z okazji Świąt w postaci wydawania bonów towarowych, jak i wypłat pieniężnych, nie badano i nie uwzględniano ewentualnych dochodów osiąganych z innych tytułów niż stosunek pracy łączący danego pracownika ze spółką, nie badano tego, z iloma osobami prowadzi gospodarstwo domowe, czy jakie są dochody tych osób. Od osób uprawnionych nie odbierano przewidzianych w obowiązującym w spółce (...) regulaminie oświadczeń wskazujących na średni miesięczny dochód brutto na osobę w rodzinie, stanowiący podstawę opodatkowania, obliczony na podstawie dochodów razem zamieszkałych i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe członków rodziny danego pracownika wraz z dziećmi. Nadto świadczenia w postaci bonów towarowych oraz wypłat z okazji Świąt Wielkanocnych, jak i Świąt Bożego Narodzenia były wydawane bez pisemnych wniosków pracowników zawierających szczegółowy opis ich sytuacji życiowej, materialnej i zdrowotnej z uwzględnieniem podania informacji odnośnie ilości osób w gospodarstwie domowym, dochodów na członka rodziny (netto lub brutto), wieku i liczby dzieci, opisu stanu zdrowia, jak i udokumentowania tych informacji.

- Odwołująca nie badała ustalając wysokość przedmiotowych świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych sytuacji życiowej, zdrowotnej i materialnej pracowników, przyznając te świadczenia nie kierowano się kryteriami socjalnymi określonymi w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych Spółki.

Spółka (...) organizowała dla swoich pracowników imprezy integracyjne, które miały miejsce po zbiorach, we wrześniu lub w październiku, a określano je mianem dożynek. Równocześnie w tym okresie było kilka takich imprez w różnych częściach kraju. Spotkanie adresowane było do ogółu pracowników z danego regionu, uczestnictwo było dobrowolne, nie przyjmowano zapisów czy ogłoszeń na imprezę. Spółka organizowała dowóz pracowników do miejsca, w którym odbywała się impreza. Podczas dożynek uczestnicy m.in. z korzystali z poczęstunku, który był pozostawiony do ich dyspozycji.

Płatnik składek nie posiada wiedzy odnośnie tego, jaka była faktyczna liczba pracowników uczestniczących w danym spotkaniu, nie prowadzono bowiem list obecności, jak i list osób, które skorzystały ze zorganizowanego dowozu.

Zainteresowany R. J. (2) z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych otrzymał:

- bony towarowe z okazji Świąt Wielkanocnych w marcu 2010 roku - 300 zł., w kwietniu 2011 roku - 300 zł.,
- wypłatę dodatkowych pieniędzy w okazji Świąt Wielkiejnocy w marcu 2012 roku - 300 zł.,
- wypłatę dodatkowych pieniędzy w okazji Świąt Bożego Narodzenia po 380 zł. w grudniu 2010, 2011 oraz 2012 roku.

Nadto R. J. (1) uczestniczył w imprezach okolicznościowych nazwanych przez płatnika składek dożynkami: w październiku 2010 i we wrześniu 2011 oraz we wrześniu 2012 roku.

Odwołująca nie uwzględniła powyższych świadczeń w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego za okresy, w których otrzymał on wymienione świadczenia.

Sąd Okręgowy na wstępie rozważań prawnych wskazał, że z regulacji art. 68 ust. 1 pkt 1 i art. 83 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, iż zadania i uprawnienia pozwanego zostały w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych ujęte bardzo szeroko, a wyliczenia w nich zawarte mają charakter przykładowy i katalog zadań pozwanego oraz rodzajów decyzji, jakie mogą być przez pozwanego wydawane, nie jest ograniczony zapisami zawartymi w przywołanych przepisach. Świadczy o tym użycie przez ustawodawcę zwrotów takich jak: „między innymi”, czy „w szczególności”.

Nie ulega zatem, w ocenie Sądu I instancji, jakiegokolwiek wątpliwości, iż pozwany miał prawo do dokonania analizy prawidłowości wydatkowania przez odwołującą środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Tylko bowiem przyznanie takiego uprawnienia pozwanemu umożliwi mu prawidłową realizację przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych, do czego jest zobowiązany na mocy art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy. Gdyby bowiem uznać, iż organ rentowy nie ma takich uprawnień, to należałoby stwierdzić, iż kontrola prawidłowości ustalania wysokości składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w zakresie świadczeń uzyskiwanych przez pracowników byłaby iluzoryczna. Organ rentowy mógłby jedynie ustalać, czy określone środki zostały wypłacone z odrębnego rachunku bankowego przeznaczonego na środki zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, co mogłoby doprowadzić do sytuacji, w której, w przypadku dokonania na rzecz ubezpieczonych wypłat różnego rodzaju kwot, niezależnie od ich przeznaczenia, ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, należałoby uznać automatycznie, iż środki te nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne. Akceptacja takiego poglądu doprowadziłaby do absurdalnej sytuacji, w której to pracodawca, dokonując przesunięcia określonych środków finansowych, dowolnie, bez jakiegokolwiek kontroli ze strony powołanego do tego organu, jakim niewątpliwie w świetle brzmienia art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy jest pozwany, bez konieczności przestrzegania przepisów ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, określałby, jakie przychody stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne.

W dalszej kolejności Sąd I instancji powołał przepisy właściwe do merytorycznej oceny przedmiotu sprawy, tj. art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 4 pkt 9 tej ustawy w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Świadczenia przyznane pracownikom, w tym zainteresowanemu z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci bonów i wypłat z okazji Świąt Wielkanocnych, i Świąt Bożego Narodzenia, stanowią przychód. Powyższe nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości, skoro niewątpliwie kwoty te są elementem przychodu ze stosunku pracy, stosownie do treści art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

W dalszej kolejności Sąd I instancji wskazał, że § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zawiera zamknięty katalog wyłączeń określonych przychodów z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W pkt 19 wskazano, iż nie stanowią podstawy wymiaru składek świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Sąd Okręgowy wskazał, jakie warunki musi spełniać świadczenie, by mogło być uznane za przeznaczone na cele socjalne, w szczególności w świetle art. 2 pkt 1 i art. 8 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Przepis art. 8 ust. 2 stanowi, iż zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Regulamin taki stanowi źródło prawa pracy (art. 9§1 kp) i jego przestrzeganie należy do obowiązków pracodawcy jako dysponenta środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Obowiązkową treść regulaminu stanowią postanowienia określające zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu. W regulaminie obowiązującym w odwołującej spółce, w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy, ustalono, że środki Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych będą przeznaczone przede wszystkim na: finansowanie imprez okolicznościowych, pomoc rzeczową i pieniężną dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej lub materialnej (wypadki losowe), świadczenia rzeczowe i pieniężne z okazji świąt, uroczystości, jubileuszy oraz na akcje socjalne na rzecz pracowników.

W okolicznościach sprawy nie było sporne to, że zainteresowany uzyskał w miesiącach wskazanych w decyzji, z wyjątkiem finansowania imprez okolicznościowych, świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w wartościach w niej wymienionych.

Sąd I instancji podkreślił, że sam fakt, iż świadczenia zostały przewidziane w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i mogły być wypłacone zainteresowanemu nie oznacza, iż miały one charakter socjalny. Dla takiego stwierdzenia niezbędne jest bowiem, by świadczenia te zostały wypłacone/wydane zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz zgodnie z zapisami regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

W okolicznościach sprawy, w ocenie Sądu Okręgowego nie sposób jednak uznać, ażeby świadczenia przyznane zainteresowanemu miały charakter socjalny i tym samym, by można je wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Podnieść bowiem należało, że brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy nie upoważnia do przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych bez uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

Odwołująca spółka, wydając z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych swoim pracownikom, w tym zainteresowanemu świadczenia z okazji Świąt Wielkanocnych, Świąt Bożego Narodzenia, nie uczyniła zadość wymogom stawianym w przywołanym przepisie oraz regulaminie. Po pierwsze, jak wskazał Sąd Okręgowy, mimo treści regulaminu, uzależniła wartość świadczeń świątecznych przyznanych pracownikom wyłącznie od stanowiska zajmowanego przez nich w spółce, co w żadnym stopniu nie oznacza uwzględnienia łącznie, sytuacji życiowej rodzinnej i materialnej. Odwołująca spółka w żaden sposób nie analizowała i nie uwzględniała tego, przyznając świadczenie, ile osób prowadzi z osobą uprawnioną gospodarstwo domowe, ile osób pozostaje na jej utrzymaniu, jaki jest jej majątek, jakie osiągają dodatkowe dochody, czy i w jakiej wysokości dochody osiągają pozostali członkowie jej rodziny, czy korzystają z pomocy socjalnej, jakie są ich koszty utrzymania, mimo iż taki obowiązek wynikał z regulaminu. Odwołująca nie miała wiedzy o sytuacji rodzinnej materialnej i życiowej uprawnionych, nie składali oni dokumentów dotyczących sytuacji życiowej, materialnej z zdrowotnej, które miałyby stanowić podstawę do ustalenia ich sytuacji w spornych okresach. Dopiero zebranie choćby w minimalnym zakresie informacji o wysokości przychodu na członka rodziny i uwzględnienie uzyskanych danych przy ustalaniu wysokości świadczeń z Funduszu, umożliwiłoby uznanie, iż świadczenia te przyznane zostały zgodnie z przepisami ustawy i jako takie stanowią świadczenia socjalne. Samo zaś przyznanie świadczenia bez złożenia przez uprawnionych dokumentów obrazujących ich sytuację życiową, materialną i zdrowotną i uzależnienie wysokości przyznanej pomocy od stanowiska pracownika zajmowanego w spółce jest naruszeniem przepisu art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Mimo treści regulaminu odwołująca zatem ustalając prawo i wysokość świadczeń socjalnych na rzecz pracowników, odstąpiła od ustalenia, czy spełniają oni kryterium socjalne według zasad określonych w regulaminie i powołanych wyżej przepisach prawa. Oparła się w tym zakresie jedynie na protokołach posiedzeń komisji socjalnej, sprzecznych z postanowieniami regulaminu i ustawy, w których wysokość świadczenia uzależniono wyłącznie od piastowania lub nie przez pracownika, stanowiska dyrektorskiego w spółce.

Nadto jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 20 czerwca 2012 roku w sprawie I UK 140/12, ustalanie sytuacji socjalnej pracownika w sposób dorozumiany nie jest dopuszczalne, a przyznanie świadczeń musi się odbywać w trybie określonym w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Ten tryb zdaniem Sądu I instancji, został przez odwołującą także naruszony, bowiem odstąpiono od obowiązku przedłożenia przez uprawnionych dokumentów obrazujących ich sytuację socjalną. Powyższe uchybienia świadczą o tym, że odwołująca wypłaciła/wydała sporne świadczenia bezpodstawnie, nadto nie uwzględniając okoliczności, od których zaistnienia uzależnione zostało prawo zainteresowanego do świadczeń.

Sąd Okręgowy podkreślił, że ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych realizuje postulat i zarazem zasadę prawa pracy, by pracodawca w miarę możliwości zaspokajał bytowe, kulturalne i socjalne potrzeby pracujących. Podstawowa zasada dysponowania środkami funduszu została określona w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zasada ta stanowi, że przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady. Stąd świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem owej zasady podstawowej nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak, to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych (powołany powyżej wyrok Sądu Najwyższego z 16 września 2009 roku w sprawie I UK 121/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 22 stycznia 2013 roku w sprawie III AUa 759/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 28 grudnia 2012 roku w sprawie III AUa 1064/12).

Z uwagi na powyższe Sąd oddalił odwołanie w zakresie dotyczącym podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu z tytułu świadczeń finansowanych z zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci bonów oraz wypłat z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia.

Sąd natomiast uwzględnił odwołanie co do podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu z tytułu świadczeń finansowanych z zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w związku z imprezą okolicznościową.

Sąd I instancji wskazał, że działalność pracodawcy nie ogranicza się jedynie do udzielania ulgowych usług i świadczeń z z.f.ś.s. Może on również zaspakajać zbiorowe potrzeby zatrudnionych pracowników, organizując imprezy masowe, np. wycieczki, spotkania integracyjne. W konsekwencji nie niezasadne Sąd I instancji uznał stanowisko ZUS, aby poniesione przez pracodawcę koszty takiego spotkania dzielić na pracowników i przypisywać do ich podstawy wymiaru składek jako przychód.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że spotkanie adresowane było do ogółu pracowników, uczestnictwo było dobrowolne, opłata za poczęstunek ustalona była ryczałtowo bez względu na liczbę uczestników. Płatnik nie wiedział jaka była faktyczna liczba pracowników uczestniczących w spotkaniu, zatem określenie wysokości konkretnego świadczenia przypadającego na jednego uczestnika było niemożliwe. Wobec tego Sąd I instancji za niedopuszczalne uznał dzielenie wydatków związanych z organizacją imprezy integracyjnej, na wszystkich pracowników jednostki - zarówno uczestników, jaki i tych którzy na spotkanie nie przybyli. W świetle powyższych bezspornych ustaleń Sąd uznał, że wartość świadczenia została ustalona przez organ rentowy arbitralnie i nie obrazuje rzeczywistej korzyści uzyskanej przez pracowników.

W związku z regulacją art. 4 pkt 9 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, w którym zdefiniowano przychód w oparciu o przepisy o podatku dochodowym od osób fizycznych, Sąd Okręgowy

powołał stanowisko wyrażone w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 17 maja 2013 roku w sprawie II FSK 1812/11. W orzeczeniu tym zapadłym w podobnym stanie faktycznym, wykluczono poczęstunek wigilijny z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych, jako przychód pracownika. W uzasadnieniu Sąd wskazał, iż o "wartości" otrzymanych świadczeń (zarówno w "naturze", jak też "innych nieodpłatnych" świadczeń), można mówić tylko wówczas, gdy świadczenia dla każdego danego pracownika będą mogły być wyrażone w pieniądzu lub innym środku płatniczym. Z kolei ten zabieg musi wiązać z jednoznacznym przypisaniem określonej ilości (np. wagi, objętości, sztuk) poczęstunku dla każdego danego pracownika.

Odwołująca wniosła apelację i zaskarżyła wyrok w części dotyczącej oddalenia odwołania od decyzji z 9 sierpnia 2013 roku (znak: 292013010202/2679/2013) i wzajemnego zniesienia pomiędzy stronami kosztów procesu a więc co do pkt. 2 i pkt. 3.

Apelująca zarzuciła:

I. naruszenie prawa materialnego, tj.

1. art. 68 ust 1 pkt. 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 8 ust. 3 oraz art. 12a ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do dokonania analizy prawidłowości wydatkowania przez odwołującą spółkę środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, podczas gdy powyższe uprawnienia przysługują jedynie organizacjom związkowym oraz Państwowej Inspekcji Pracy, a uprawnienie takie nie zostało wprost przypisane do obowiązków organu rentowego;

2. § 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż pracodawca do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne pracowników ma obowiązek wliczyć niestanowiące podstawy wymiaru składek świadczenie sfinansowane w całości ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w postaci równowartości wydanych bonów towarowych z okazji Świąt Wielkanocnych oraz Świąt Bożego Narodzenia oraz sfinansowanych innych świadczeń, wymienionych w decyzji, a mieszczących się w katalogu świadczeń socjalnych, wymienionych w art. 2 ust 1 ustawy o zfs;.

3. art. 4 ust. 9 w zw. z art. 18 ust. 1 ustawy o sus poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a także § 1 i 2 rozporządzenia oraz art. 410 kc, art. 29 § 1 pkt. 3 kodeksu pracy w zw. z treścią umowy o pracę łączącej pracownika z pracodawcą, a także art. 772, art. 78 § 1 i art. 80 kodeksu pracy, polegające na przyjęciu, iż świadczenia udzielone w ramach zfs zainteresowanemu przez odwołującą spółkę zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie, mogą stanowić przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, podczas gdy środki te pochodziły z rachunku funduszu świadczeń socjalnych, były udzielone zgodnie z obowiązującym brzmieniem ustawy i regulaminu zfs i nie mogły stać się wynagrodzeniem lub innym świadczeniem ze stosunku pracy;

4. art. 1, art. 2 pkt. 1 w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy o zfs poprzez niewłaściwą wykładnię oraz błędne zastosowanie w/w przepisów prawa, a to poprzez przyjęcie, iż ze środków ZFSS mogą być finansowane jedynie ulgowe usługi i świadczenia, a wysokość dopłat winna we wszystkich przypadkach uwzględniać sytuację życiową, rodzinną i materialną beneficjenta, podczas gdy w/w przepisy wskazują na możliwość sfinansowania różnych świadczeń, jak obiektów socjalnych, żłobków, różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, a także udzielenie pomocy materialnej rzeczowej lub finansowej, także o charakterze zbiorowym, gdzie nie bada się sytuacji materialnej, rodzinnej i życiowej każdego beneficjenta z osobna i gdzie liczba beneficjentów jest zmienna;

5. art. 6 k.c. w zw. z art. 2 pkt. 1 oraz art. 8 ust. 1 ustawy w zw. z §1 i 2 rozporządzenia, polegające na nieustaleniu oraz niewskazaniu dowodów potwierdzających, w jakim zakresie wydatkowane na rzecz zainteresowanego środki,

traktowane przez pracodawcę, jako świadczenie socjalne, nie stanowiły świadczenia socjalnego sensu stricte, a w jakim były nienależnym świadczeniem, nie podlegającym jednak wliczeniu do podstawy wymiaru składek.

II. naruszenie prawa procesowego, które to naruszenie doprowadziło do błędnego ustalenia stanu faktycznego, tj.

1. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego i sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego wykładni zachowania odwołującej spółki, polegającego na przyjęciu, iż podczas przyznawania świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych spółka nie uwzględniła sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika, a przy ustalaniu wysokości świadczenia nie badała i nie uwzględniała dochodów pracownika osiąganych z innych tytułów niż stosunek pracy oraz średniego miesięcznego dochodu brutto na osobę w rodzinie, a świadczenia w postaci bonów towarowych oraz wypłat z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia, były wydawane bez udokumentowania od pracowników szczegółowego opisu ich sytuacji życiowej;

2. art. 233§1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 278 k.p.c., poprzez oddalenie wniosków dowodowych o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych, w tym z zakresu rachunkowości i podatków oraz wynagrodzeń, z zakresu oceny sytuacji socjalnej oraz wyceny świadczeń socjalnych, podczas gdy wyjaśnienie stanu faktycznego sprawy, w tym ustalenie charakteru oraz wysokości świadczeń przyznanych zainteresowanemu, ustalenie kręgu osób, którym to świadczenie było przyznane, ustalenie sytuacji materialnej zainteresowanego, ustalenie charakteru socjalnego danego świadczenia oraz ustalenie wysokości kwoty podlegającej zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych wymagają wiadomości specjalnych i w tym zakresie

na zasadzie przepisu art. 380 k.p.c. składając wniosek o rozpoznanie przez Sąd II Instancji postanowienia Sądu I Instancji w przedmiocie oddalenia w/w wniosków dowodowych;

3. art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż to po stronie odwołującej pozostawało udowodnienie, w jakiej wysokości świadczenie socjalne zostało zainteresowanemu przyznane;

4. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., poprzez oddalenie wniosku dowodowego z dokumentów będących w posiadaniu zainteresowanych i odwołującej, czego skutkiem było przyjęcie, iż zainteresowany otrzymał ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych świadczenia w określonej w decyzji organu rentowego wysokości oraz iż jego sytuacja materialna nie uzasadniała udzielenia mu świadczeń w takiej wysokości, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie można wyprowadzić takich wniosków, a Sąd nie przeprowadził niezbędnego postępowania dowodowego w tym zakresie, pomimo kwestionowania przez odwołującą faktu zarówno przyznania zainteresowanemu świadczeń wskazanych w zaskarżonej decyzji, jak i kwestionowania charakteru przyznanych świadczeń, oraz ich wysokości i w tym zakresie na zasadzie przepisu art. 380 k.p.c. składając wniosek o rozpoznanie przez Sąd II instancji postanowienia Sądu I Instancji w przedmiocie oddalenia w/w wniosku dowodowego;

5. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż świadczenia przyznane zainteresowanym w postaci wypłat i bonów z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Świąt Wielkanocnych oraz pokrycia kosztów usługi medycznej, szczepienia ochronnego, nie miały charakteru socjalnego i nie można było ich wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. 2 i 3 poprzez uwzględnienie w całości odwołania i orzeczenie zgodnie z wnioskami odwołania, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. - nie wlicza się także pozostałych wskazanych w decyzji przychodów, a więc świadczeń finansowanych z zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci wypłaty z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych oraz bonów z okazji Świąt Wielkanocnych i zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Ewentualnie, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu I instancji w części tj. w pkt. 2 i 3 oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji wraz z rozstrzygnięciem o kosztach instancji odwoławczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Skarżąca podniosła szereg zarzutów. W pierwszej kolejności oceny wymagały zarzuty natury procesowej.

Skarżąca przede wszystkim zakwestionowała uprawnienie organu rentowego do oceny prawidłowości wydatkowania przez płatnika składek, środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

W ocenie odwołującej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie posiada samodzielnych uprawnień do kwestionowania zasadności wypłaty środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Jak wynika z treści art. 8 ust 3 oraz z art. 12a ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, jedynymi uprawnionymi do kwestionowania zasadności rozdysponowania środków z ZFŚS są związki zawodowe oraz organy Państwowej Inspekcji Pracy. Organy ZUS nie mają legitymacji prawnej do wystąpienia na drogę sądową celem ustalenia, że dane świadczenie pochodzące ze środków ZFŚS jest innym składnikiem wynagrodzenia. Ustawodawca nie przewidział takich kompetencji dla ZUS.

Sąd w uzasadnieniu orzeczenia wskazał zdaniem skarżącej absurdalną sytuację, w której pracodawca przesuwalby na konto zfsśs jakiegokolwiek środki w celu wypłaty ich pracownikom poza systemem ubezpieczeń społecznych, a więc z pominięciem celu, na który powyższy fundusz został utworzony. W niniejszej sprawie nie doszło do jakichkolwiek przesunięć środków pieniężnych z rachunku podstawowego pracodawcy, na rachunek zfsśs, tak by można było uznać za słuszne powyższe stanowisko Sądu Okręgowego.

W dalszej kolejności płatnik podniósł, że również z powołanych przez Sąd I instancji orzeczeń nie sposób wywieźć, że organ rentowy posiada uprawnienia do badania zasadności wypłaty środków z zfsśs.

W ocenie Sądu II instancji stanowisko płatnika składek okazało się niezasadne.

Słusznie uznał Sąd I instancji, iż pozwany organ rentowy miał prawo do wydania decyzji, w której określił, jaki przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego, bowiem jest to jego jedno z zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Jako dysponent środków pozyskiwanych ze składek na ubezpieczenie społeczne ma prawo kontroli prawidłowości naliczania tych składek przez pracodawcę. Także dokonywanie przez pozwanego analizy prawidłowości wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jest uzasadnione. Tylko bowiem przyznanie takiego uprawnienia pozwanemu umożliwi mu prawidłową realizację przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych, do czego jest zobowiązany na mocy art. 68 ust. 1 pkt.1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, co słusznie podnosił Sąd Okręgowy. Sprawa zaś dotycząca podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego jest indywidualną sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych, stąd też wydanie zaskarżonej decyzji w takiej formie, jak to ma miejsce w sprawie, było w ocenie Sądu Apelacyjnego prawidłowe.

Apelująca zarzucając, że organ rentowy nie miał prawa skierować sprawy na drogę sądową pomija, że sama jest stroną, która zainicjowała niniejszy proces, zaś przepisy kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie przyznają w ogóle legitymacji procesowej czynnej organom rentowym.

Nie ma także racji apelująca poszukując uzasadnienia dla swego stanowiska w przepisach ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Uprawnienia przyznane organizacjom związkowym oraz Inspekcji Pracy w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych są uprawnieniami niezalanyymi od tych, w jakie został wyposażony Zakład

Ubezpieczeń Społecznych na mocy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Każdy z wymienionych podmiotów może realizować swoje uprawnienia w oparciu o inny akt prawny.

W dalszej kolejności podnieść trzeba, że sytuacja, zdaniem apelującej absurdalna, na którą wskazał Sąd Okręgowy uzasadniając swoje stanowisko, przywołana została przez ten Sąd jako hipotetyczna. Sąd Okręgowy wskazał, że bez przedmiotowego uprawnienia na rzecz ZUS, pracodawcy mieliby znaczną swobodę w dokonywaniu przysporzeń na rzecz pracowników, formalnie tylko pochodzących z funduszu świadczeń socjalnych, uzyskując w ten sposób możliwość ich wyłączenia z oskładkowania. Wobec treści art. 58 § 1 k.c. w którym prawodawca przewidział obchodzenie przepisów ustawy przez podmioty dokonujące czynności prawnych, ocena odwołującej nie zasługiwała na uwzględnienie.

Błędnie również apelująca odczytała tę część uzasadnienia Sądu I instancji, w której odwołano się do orzecznictwa Sądu Najwyższego. Podkreślić należało, że cytowane orzeczenia nie stanowią źródła prawa powszechnie obowiązującego, jak chce skarżąca. Przywołane zostały w związku z zawartą w ich uzasadnieniach argumentacją o charakterze ogólnym, którą Sąd Okręgowy trafnie uznał za pomocną w okolicznościach niniejszej sprawy. Odwołująca spółka odnosząc się do stanowiska Sądu Okręgowego poprzestała jedynie na zasygnalizowaniu, że istnieją również orzeczenia, w których wyrażono odmienny pogląd, kwestionujący uprawnienia ZUS w zakresie kontroli prawidłowości wydatkowania przez płatników środków z zakładowego z funduszu świadczeń socjalnych.

Uzasadniając zarzuty naruszenia prawa procesowego: art. 233 § 1 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 278 k.p.c. i 232 k.p.c. apelująca podniosła, że Sąd I instancji nie zebrał, a następnie nie dokonał wszechstronnej oceny materiału dowodowego, co skutkowało błędnym ustaleniem stanu faktycznego. W szczególności zdaniem skarżącej, sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego było uznanie przez Sąd, iż podczas przyznawania świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych spółka nie uwzględniła sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych, a przy ustalaniu wysokości świadczeń nie badała i nie uwzględniała dochodów pracownika osiąganych z innych tytułów niż stosunek pracy oraz średniego miesięcznego dochodu brutto na osobę w rodzinie, a zakwestionowane w zaskarżonym wyroku świadczenia, były przyznawane bez udokumentowania przez pracowników szczegółowego opisu ich sytuacji życiowej. Z zebranego materiału dowodowego w ocenie apelującej, jednoznacznie wynika, iż komisja socjalna każdorazowo przed przyznaniem poszczególnym pracownikom świadczeń z zfsś dokonywała analizy zarówno sytuacji osób uprawnionych jak i przeznaczenia wydatkowanych środków.

Skarżąca podkreśliła, że to po stronie organu rentowego pozostawał obowiązek udowodnienia, w jakiej wysokości wydatkowane na rzecz uprawnionych świadczenia z zfsś, były świadczeniami nienależnymi. W ocenie odwołującej, nie do obronienia jest teza, iż całe świadczenie wypłacone ze środków zfsś zainteresowanego się nie należy. Sąd I instancji pomimo zgłaszanych przez apelującą wniosków dowodowych nie przeprowadził w tym kierunku postępowania dowodowego. Zdaniem skarżącej, ustalenie tego, czy sytuacja socjalna zainteresowanego uprawniała ją do uzyskania świadczeń z funduszu powinna być dokonana w toku postępowania sądowego. Koniecznym było ustalenie, czy dane świadczenie przekraczało świadczenie socjalne należne osobie uprawnionej, czy mieściło się w granicach takiego świadczenia, a jeśli je przekraczało, to w jakim zakresie, gdyż tylko nadwyżka mogłaby stanowić przychód każdego uprawnionego.

Z powyższego apelująca wywiodła również zarzut, że wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, sporna była wysokość wszystkich świadczeń.

Przedstawiona powyżej argumentacja świadczy w ocenie Sądu II instancji o błędnym rozumieniu przez apelującą istoty sporu i kognicji sądu w niniejszym procesie.

W pierwszej kolejności podkreślić trzeba, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wszczynane jest na skutek odwołania wniesionego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ma ono zatem charakter odwoławczy, a jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy. Badanie legalności decyzji i orzekanie o niej możliwe jest tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili jej wydawania, zaś postępowanie dowodowe przed sądem jest postępowaniem sprawdzającym

ustalenia dokonane przez organ rentowy. Zasadą jest zatem, iż sąd ocenia legalność decyzji organu rentowego według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ i art. 477¹⁴ k.p.c.) i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. Postępowanie sądowe zmierza do kontroli prawidłowości lub zasadności zaskarżonej decyzji, a w związku z tym wykluczone jest rozstrzygnięcie przez sąd, niejako w zastępstwie organu rentowego, żądań zgłaszanych w toku postępowania odwoławczego, które nie były przedmiotem zaskarżonej decyzji (postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2012 roku w sprawie II UK. 275/11).

Organ rentowy w zaskarżonej decyzji stwierdził, że określone kwoty, uzyskane przez zainteresowanego od pracodawcy stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne. Decyzja wydana została po przeprowadzeniu kontroli u płatnika składek – spółki (...) sp. z o.o. w wyniku której ZUS uznał, że świadczenia wydatkowane przez spółkę na rzecz pracowników z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych zostały rozdysponowane niezgodnie z regulaminem funduszu obowiązującym u płatnika oraz ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Wobec powyższego, istotne dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie są okoliczności dotyczące sposobu postępowania pracodawcy przy przyznawaniu świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych za okres objęty decyzją.

Organ rentowy dokonał ustaleń w powyższym zakresie jak już wskazano w toku kontroli u płatnika.

Sąd Okręgowy w procesie zainicjowanym odwołaniem ustalenia te poddał ocenie. Ciężar dowodu rozkładał się zgodnie z ogólnym regułami, co oznacza, że strony postępowania decydowały o jego zakresie, gdyż zgodnie z art. 126 § 1 pkt 3 i art. 127 k.p.c. mają one obowiązek przedstawienia twierdzeń i dowodów na poparcie przytoczonych okoliczności.

Odwołująca wywodząc z określonych faktów skutki prawne powinna fakty te udowodnić (art. 6 k.c.). Modyfikacje postępowania dowodowego przewidziane w art. 473 § 1 k.p.c. są wyrazem odformalizowania postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Mając na uwadze powyższe, żądanie apelującej aby to Sąd w toku procesu ustalał w jakim zakresie, ewentualnie, sporne świadczenia były „nienależnymi” tj. przekraczającymi bliżej nieokreślony przez skarżącą próg socjalny, jest całkowicie pozbawione podstaw.

Apelująca nie dostrzega, że kwestia sporną w sprawie nie było ustalenie co do zasady uprawnień zainteresowanego do uzyskiwania świadczeń z funduszu socjalnego płatnika, ale kwestia ich zróżnicowania. Odwołująca przekonywała natomiast, że Sąd i to w oparciu o dowody przedstawione przez organ rentowy powinien ustalić sytuację materialną, bytową i życiową zainteresowanego w latach 2010 – 2012 i określić w jakiej wysokości za te lata zainteresowanego należało przyznać świadczenie

Nie na tym polega kontrolna rola Sądu w sprawach zakresu ubezpieczeń społecznych.

Ponadto nawet w powyższym zakresie stanowisko apelującej jest niespójne.

Po pierwsze, o czym była już mowa, apelująca co do zasady zakwestionowała uprawnienia organu rentowego do badania oceny sposobu dystrybucji środków z z.f.ś.s. przez pracodawcę. Jednocześnie w apelacji podniosła, że zasadniczo to organ rentowy powinien udowodnić w jakim zakresie świadczenia były „nienależne” nie wyjaśniając jednak bliżej tego, w jaki sposób ZUS miałby sformułować tezy dowodowe. Skoro bowiem apelująca odmawia organowi prawa do dokonywania ocen w zakresie prawidłowości dysponowania przez płatnika zakładowym funduszem świadczeń socjalnych, to w ocenie Sądu II instancji niejasnym pozostaje jakie okoliczności organ rentowy miałby udowadniać.

Po drugie, odwołująca sama wnioskuje o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych, w tym z zakresu rachunkowości i podatków oraz wynagrodzeń, z zakresu oceny sytuacji socjalnej oraz wyceny świadczeń socjalnych, i to na okoliczności charakteru oraz wysokości świadczeń przyznanych zainteresowanemu, ustalenia kręgu osób, którym to świadczenie było przyznane, sytuacji materialnej zainteresowanego, charakteru socjalnego danego świadczenia oraz wysokości kwoty podlegającej zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych.

Zakres wiedzy specjalnej jaką mieliby legitymować w/w biegli budzi poważne wątpliwości Sądu II instancji. W szczególności w niniejszej sprawie nie zachodziła potrzeba powołania biegłych z zakresu podatków, ani biegłych z zakresu „oceny sytuacji socjalnej oraz wyceny świadczeń socjalnych”, nawet jeżeli tacy istnieją.

Co najistotniejsze, ocena charakteru świadczeń należała do Sądu. Jest to ocena prawna. W niniejszej sprawie nie zachodziła potrzeba przeprowadzenia dowodu z opinii jakiegokolwiek biegłego dla ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia w sprawie.

Reasumując, Sąd Apelacyjny uznał, że postępowanie dowodowe w sprawie przeprowadzone zostało w sposób prawidłowy. Sąd Okręgowy przeprowadził dowody niezbędne dla ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia i poddał je właściwej ocenie. Sąd II instancji w pełni akceptuje ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny.

Przechodząc do oceny zastosowania przez Sąd I instancji przepisów prawa, przywołać należało ich treść.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami.

Stosownie do art. 18 ust. 1 cyt. ustawy podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi, przychód, o którym mowa w jej art. 4 pkt 9 tj. przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia m.in. w ramach stosunku pracy.

Artykuł 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych stanowi, iż przychodem ze stosunku pracy są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężna świadczeń w naturze, bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródła finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

O tym m.in. jakie przychody nie stanowią podstawy wymiaru składek stanowi Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W szczególności w jego § 2 ust. 1 pkt 19 wskazano, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zasady tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określa ustawa z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych; w myśl art. 2 ust. 1 ustawy działalnością socjalną są usługi świadczone przez pracodawcę na rzecz różnych form wypoczynku, działalność kulturalno-oświatową, sportowo-rekreacyjną udzielanie pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych ustawą.

Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej (art. 8 ust. 1). Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja

związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów (art. 8 ust. 2).

Sąd I instancji uznał, że odwołująca spółka, wydając z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych swoim pracownikom, w tym zainteresowanemu świadczenia z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia, nie uczyniła zadość wymogom stawianym w przywołanych przepisach oraz regulaminie, tj. nie różnicowała świadczeń stosując kryterium socjalne.

Sąd II instancji za zasadne na wstępie dalszych rozważań uznał zaznaczyć, że niniejsza sprawa nie należała do szczególnie zawyłych. Odwołująca zakwestionowała w apelacji rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego we wszystkich możliwych aspektach. Jakkolwiek strona ma prawo podnosić wszelkie zarzuty, to w niniejszej sprawie ich uzasadnienie przez skarżącą jest przede wszystkim niespójne i już jako takie nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności ustosunkowania się przez Sąd Apelacyjny wymagała kwestia zaliczenia spornych świadczeń do przychodu, definiowanego w oparciu o cyt. regulacje ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Skarżąca zarzuciła, że Sąd pominął, fakt, iż środki wypłacane przez odwołującą spółkę, a kwestionowane w zaskarżonej decyzji organu rentowego, pochodziły z rachunku funduszu świadczeń socjalnych, a nie funduszu płac i nie mogą być zarachowane tego rodzaju świadczenia w poczet funduszu wynagrodzeń pracodawcy, a więc nie mogą stać się wynagrodzeniem lub innym świadczeniem ze stosunku pracy. Stosunek pracy wyznacza treść łączącej strony umowy o pracę oraz inne źródła prawa pracy (np. regulamin wynagradzania). Ani z zawartych z zainteresowaną umów o pracę, ani z regulaminu wynagradzania, a więc stosownie do treści art. 29 § 1 pkt. 3, art. 77², art. 78 § 1 oraz art. 80 kodeksu pracy nie wynika, iż dane świadczenie pracownikowi przysługuje, a więc nie może być traktowane przez organ rentowy, jako przychód z zatrudnienia w ramach stosunku pracy, a co za tym idzie stanowić podstawy do ustalenia składek na ubezpieczenie społeczne.

Powyższa argumentacja nie zasługiwała na akceptację.

Nie ma racji skarżąca podnosząc, że ani z umów o pracę ani z regulaminu wynagradzania obowiązującego u płatnika nie wynika aby zainteresowanemu przysługiwały świadczenia z z.f.ś.s., w konsekwencji że nie stanowią one przychodu.

Apelująca przewidziała uprawnienie do przedmiotowych świadczeń dla zainteresowanego i wynikają one jednoznacznie ze stosunku pracy.

Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, użyte w niej określenie „osoby uprawnione do korzystania z Funduszu” oznacza pracowników i ich rodziny, emerytów i rencistów, byłych pracowników i ich rodziny oraz inne osoby, którym pracodawca przyznał, w regulaminie, o którym mowa w art. 8 ust. 2, prawo korzystania ze świadczeń socjalnych finansowanych z Funduszu.

Osobami uprawnionymi do korzystania ze środków funduszu, na podstawie § 4 regulaminu z.f.ś.s. obowiązującego u odwołującej, są pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę niezależnie od rodzaju umowy o pracę, w tym przebywający na urlopach wychowawczych, członkowie ich rodzin: współmałżonkowie, dzieci własne, przysposobione do 18 lat, pozostające na utrzymaniu osoby uprawnionej, a jeżeli kształcą się w szkole - do czasu ukończenia nauk, członkowie rodzin po zmarłych pracownikach - jeżeli byli na ich utrzymaniu.

Sporne świadczenia to zarówno „inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona” (wypłaty gotówkowe), „wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych” (bony), a zatem przysporzenia mieszczą się w katalogu z art. 12 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Stanowisko apelującej odwołujące się do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego także nie zasługiwało na uwzględnienie.

Odwołująca podniosła, że w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego z 8 lipca 2014 roku w sprawie K 7/13 odnoszącego się do rozumienia pojęcia „przychodu” na gruncie przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, Trybunał wskazał, iż by świadczenie podlegało opodatkowaniu, (co w niniejszej sprawie odnosiłoby się do podlegania ubezpieczeniom społecznym), musi przynieść pracownikowi dochód, jednakże, aby można było ocenić czy pracownik uzyskał dochód, należałoby stwierdzić, czy pracownik skorzystał ze świadczenia oferowanego przez pracodawcę w pełni dobrowolnie i czy leżało to w jego interesie, jak również czy gdyby świadczenia ze strony pracodawcy nie było, to czy pracownik sam poniósłby taki wydatek. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, obiektywne kryterium wystąpienia po stronie pracownika przysporzenia majątkowego nie jest spełnione, gdy pracodawca proponuje pracownikom udział w spotkaniach integracyjnych czy szkoleniowych, nie sposób, bowiem przyjąć, iż gdyby pracodawca nie zorganizował akcji socjalnej, to pracownik wydałby pieniądze na uczestnictwo w takim przedsięwzięciu.

Apelująca zarzuciła, że Sąd I instancji nigdzie nie wskazał, iż w przypadku braku udzielenia pracownikom pomocy w postaci bonów bądź wypłat z okazji Świąt Bożego Narodzenia czy Świąt Wielkanocnych, jak i przyznania pozostałych świadczeń wymienionych w decyzjach, zainteresowany sam wydałby pieniądze na uczestnictwo w takich przedsięwzięciach.

Odnosząc się do powyższego nie można pominąć okoliczności, że w cytowanych rozważaniach Trybunału dokonano rozróżnienia pojęcia dochodu i przychodu, które nie są tożsame. Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych odwołuje się natomiast jedynie do pojęcia przychodu.

Ponadto w ocenie Sądu II instancji, nie do końca przekonująca w realiach niniejszej sprawy wydaje się argumentacja, w której ocenę tego, czy po stronie pracownika doszło do przysporzenia uzależnia się od tego, czy pracownik sam uszczupliłby swój majątek.

Istotnym jest także, że nawet gdyby przyjąć słuszność takiej koncepcji na gruncie przepisów podatkowych, to w realiach niniejszej sprawy nie może ona mieć zastosowania do wszystkich rodzajowo spornych świadczeń, a skarżąca wypacza treść cytowanych wywodów Trybunału Konstytucyjnego.

Apelująca wskazała, że nie sposób przyjąć, iż w normalnych warunkach rynkowych którykolwiek z pracowników dokonuje samodzielnie np. zakupów bonów świątecznych.

W istocie, zakupu bonów dokonuje pracodawca i jako nieodpłatne świadczenie przekazuje je pracownikowi. W takiej sytuacji nie sposób nie zgodzić się z twierdzeniem, że pracownik zostaje wzbogacony i wynika to ze stosunku pracy.

Na zakończenie tej części rozważań Sąd Apelacyjny za konieczne uznał podkreślić, że apelująca broniąc stanowiska, iż sporne świadczenie w ogóle nie należą do kategorii przychodu w rozumieniu art. 12 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych popadła w sprzeczność.

Skarżąca uzasadniając zarzuty obraży prawa materialnego podniosła, że w przypadku stwierdzenia, iż zainteresowany otrzymał świadczenie niezgodnie z przepisami ustawy o zfsś lub z regulaminem zfsś, to takie świadczenia należałoby traktować, jako świadczenia nienależne w rozumieniu art. 410 k.c., i podlegałyby od zwrotowi do Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, natomiast w żadnej mierze nie podlegałyby zaliczeniu do podstawy wymiaru składek. Uzasadniając zarzuty naruszenia prawa procesowego apelująca nie wyraziła już tak jednoznacznego stanowiska i uznała, że jeżeli Sąd Okręgowy przyjął, że zastosowany przez spółkę podział świadczeń został dokonany niezgodnie z przepisami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i regulaminu tego funduszu, to konieczne było ustalenie, czy dane świadczenie przekraczało świadczenie socjalne, należne uprawnionemu, a jeżeli tak to w jakim zakresie, gdyż tylko nadwyżka mogłaby stanowić przychód pracownika.

Wspomnieć też można, czego nie dostrzegła skarżąca opierając swoje stanowisko na twierdzeniach o świadczeniach nienależnych, że roszczenie związków zawodowych o zwrot środków Funduszu wydatkowanych niezgodnie z

przepisami ustawy (art. 8 ust. 3) przysługuje wobec pracodawcy, świadczenia nienależne, jak określa je spółka, otrzymali pracownicy.

Świadczenia objęte zaskarżoną decyzją wydatkowane na rzecz zainteresowanego i stanowiące jego przychód to: wypłaty gotówkowe oraz bony z okazji Świąt Wielkanocnych, wypłaty gotówkowe z okazji Świąt Bożego Narodzenia.

Swoboda ustalania zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie takich świadczeń musi być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Jest to tzw. kryterium socjalne, którego przyjęcie przez ustawodawcę prowadzi do wniosku, że jest wykluczone przyznawanie ulgowych usług i świadczeń z Funduszu ogółowi zatrudnionych w tej samej wysokości, według zasady "każdemu po równo". Doświadczenie życiowe pokazuje, że jest mało prawdopodobne, by dwie osoby uprawnione pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka (lub bardzo zbliżona) pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Tym bardziej więc możliwość taką należy wyłączyć, gdy uprawnionymi jest kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt osób. Sprzeczne z ustawą jest więc wydatkowanie środków funduszu niezgodnie z zasadą ich przyznawania według kryterium socjalnego, to jest kryterium uzależniającego przyznawanie ulgowych usług i świadczeń wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu (por. wyrok Sądu Najwyższego wraz z uzasadnieniem z 20 sierpnia 2001 roku w sprawie I PKN 579/00).

O spełnieniu kryterium socjalnego nie może być mowy bez indywidualnej analizy sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby. Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatem są rodziny (a nie tylko pracownicy) o najniższych dochodach. Nadto istotne jest także ustalenie takich progów dostępności świadczeń, jak i takie zróżnicowanie ich wysokości aby urzeczywistnić ustawowy cel Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych tj. niwelowanie różnic w poziomie życia pracowników.

W przedmiotowej sprawie świadczenia z okazji świąt wypłacone były zainteresowanemu bez oceny sytuacji materialnej i życiowej a więc wbrew zasadzie wynikającej z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Oparcie kryterium dostępności świadczeń z tytułu świąt wyłącznie z uwzględnieniem rodzaju zajmowanego stanowiska u płatnika i wyróżnienie na tej podstawie dwóch grup pracowników pełniących funkcje dyrektora bądź nie, nie spełnia wymogu badania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej w szczególności na tle sytuacji życiowej innych pracowników uprawnionych do świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

W tym miejscu dodać należało, że apelująca podniosła, iż z żadnego przepisu prawa nie wynika, jakoby pracodawca miał obowiązek zbierać pisemne oświadczenia od pracowników dot. jego sytuacji materialnej i życiowej. W przypadku takiej struktury organizacyjnej, jaka panuje w spółce, sytuacja każdego pracownika jest dobrze znana pracodawcy, i każdorazowo brana pod uwagę przy przyznawaniu mu ulgowych usług i świadczeń w ramach środków z zfśś.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie można wykluczyć, iż w małej społeczności pracowniczej, pracodawca posiada niezbędne informacje o uprawnionych do korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, pozyskane bez konieczności składania przez pracowników stosownych oświadczeń. W niniejszej sprawie jednak odwołująca spółka nie udowodniła tego rodzaju okoliczności.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny w pełni podzielił ocenę dokonaną przez Sąd I instancji w zakresie przyznanych zainteresowanemu z okazji świąt bonów oraz wypłat gotówkowych i apelację (...) sp. z o.o. na podstawie art. 385 k.p.c. jako bezzasadną oddalił (pkt 1).

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie 2 wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSA Wiesława Stachowiak	SSA Marta Sawińska	SSA Marek Borkiewicz
-------------------------	--------------------	----------------------